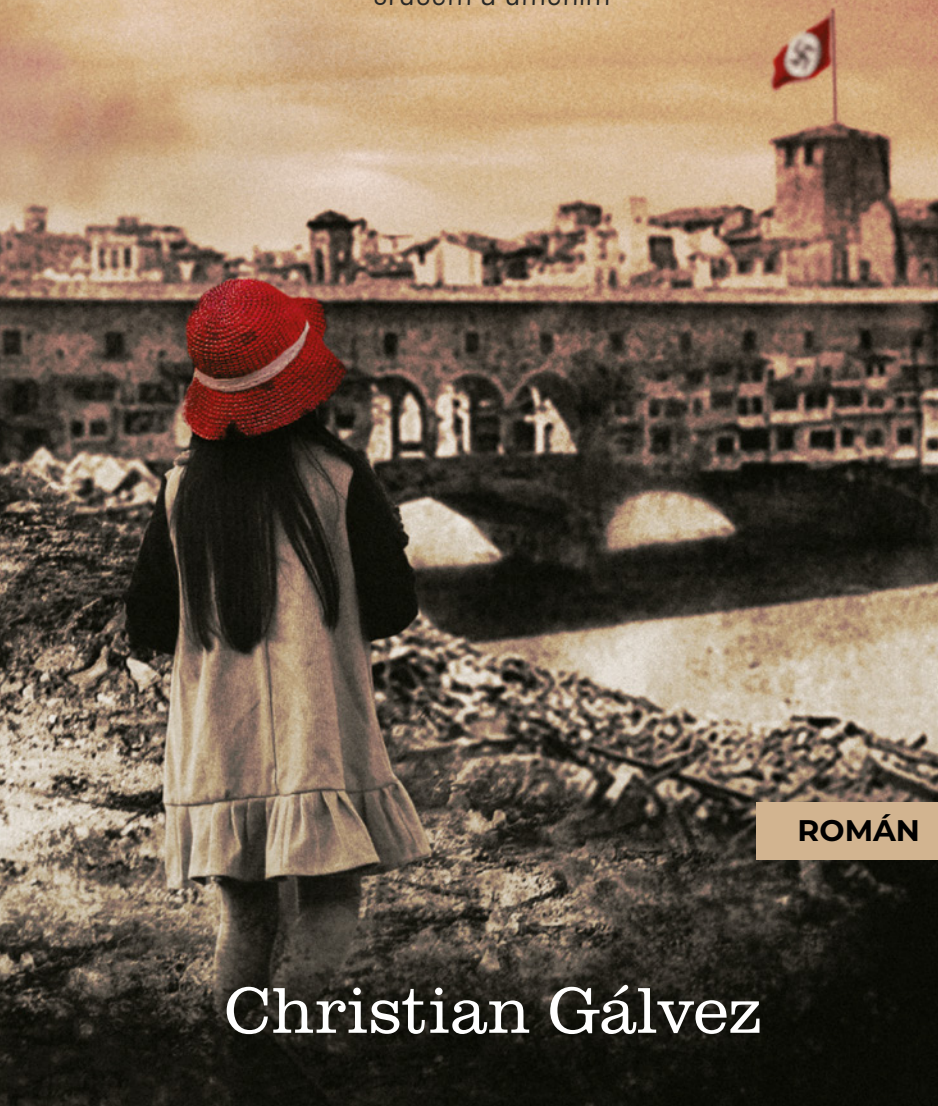

dívka č. 37

Emocemi nabitý příběh dvou generací propojených válkou,
srdcem a uměním

ROMÁN

Christian Gálvez

Hannah, dívka č. 37. G. Wolf.

Jedna nečekaná věta v průkazu nacistického vojáka, nalezeném mezi věcmi zesnulé babičky, zasáhne v roce 2019 mladou Hannah přímo do srdce.

Jméno Wolf z ní vystoupí jako základní vodítko. Skrze něj se mladá Hannah ponoří do osudu své stejnojmenné babičky, která jako malá prožila druhou světovou válku v nacisty okupované Itálii, přestože o tom nikdy nemluvila.

Minulost a současnost se střetávají ve Florencii, která se v roce 1944 stala svědkem ničivého barbarství nacistů. Byla však i místem, kde jeden statečný muž zachraňoval nejen životy, ale i vzácné umělecké památky...

Román ve strhujícím tempu vynáší na světlo zapomenutý osud německého konzula v Itálii Gerharda Wolfa, který navzdory riziku pomáhal všem kolem sebe a před zničením zachránil mimo jiné i Ponte Vecchio, nejslavnější most ve Florencii.

Christian Gálvez

dívka č. 37

Přeložila Kateřina Tomcová

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Hannah © 2020, Christian Gálvez

Published by Penguin Random House Group, Barcelona

Translation © Kateřina Tomcová, 2021

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2021

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-585-2 (ePub)

ISBN 978-80-7625-584-5 (pdf)

ISBN 978-80-7625-175-5 (print)

Gerhardu Wolfovi,
živoucím symbolu lidské
odvahy a vzájemnosti.

Almudeně Cidové.
Jsi můj most ke štěstí.

Děti by měly dostat
od svých rodičů dvě věci:
kořeny a křídla.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

1

Srpen 1944 Firencie

Ve městě se vznášel pach střelného prachu a mramorové drti. A také porážky.

Dědictví rodu Medicejů se rozpadalo na kousky.

Do úst ji udeřila vojenská bota. Žena padla na záda.

Úder a pád na dlažbu náměstíčka Piazzale degli Uffizi zanikl v jekotu městských sirén. Vzlykala a přitom zjišťovala, že přišla o několik zubů a na obnošené šaty jí stékají kapky krve. Zaměřila vyděšený pohled na jejich paže s obávanou svastikou na rukávech. Jeden z nich, ten vyšší a silnější, si zhnusene prohlížel holínku, na jejíž špičce se leskla krev. Na nadloktí měl pásku se znakem Organizace Todt. Ten druhý, menší muž s výraznými kouty a vlasy sčesanými na stranu, lhostejně přihlížel. Chyběla mu levá paže a pravou ruku měl částečně paralyzovanou. Byl členem elitních bojových jednotek Schutzstaffel, obávaných SS. Za nimi čekala na rozkazy skupina německých vojáků se samopaly MP 40 v ruce. Před nimi stál Fiat 1100 a vedle něj dvě bedny s cennými uměleckými díly připravené na odvoz. Žena se traslavě-

mi pažemi zapřela o zem v pokusu vstát a zachovat si tak poslední zbytky důstojnosti. Ten hromotluk v uniformě jí prudce přišlápl ruku. Daniella zavyla bolestí. Okovaná bota jí usekla malíček.

„To stačí!“ ozval se hlas třetího muže na náměstí, který měl rovněž na rukávu pásku s hákovým křížem.

Nemusel se představovat. Oba pověřenci dobře věděli, koho mají před sebou. Vojáci sklopili zbraně. Bezruký muž se chopil slova.

„Heil Hitler!“ zařval procítěně. „Jsem Walter Reder, velitel šestnáctého pancéřového průzkumného oddílu SS.“

Oba vojáci patřili k popravčím oddílům.

„Heil Hitler! Jak jistě víte, Spojenci už brzy vstoupí do Florencie. Za pár okamžiků bude spuštěna operace Feuerzauber. Kesselring nařídil vyhodit do povětří všechny mosty ve městě. Musíte odejít,“ řekl důrazně nedávno příchozí.

„Víte, kdo to je?“ zeptal se Reder a hlavou kývl směrem k těžce raněné Židovce.

„Vězeňkyně. Schovávala se v galerii.“

Daniella nerozuměla ani slovo německy, ale bylo jí jasné, že mluví o ní. Byla vyděšená k smrti a počítala minuty, které pravděpodobně zbývaly do konce jejího života. Přitom dokázala myslet na jediné: na svou malou pětiletou holčičku, jež byla tak blízko – a přitom tak daleko.

„Jako všechna tahle spodina. Co tady ještě děláte? Ve městě už není bezpečno. Nečekají vás v Bolzanu?“ vyptával se Reder.

„Přesně tak, ale někdo musel zařídit, aby se těch pár uměleckých kousků, co tady ještě zbývá, odeslalo Führovi. Já to mám na starosti. V Bolzanu čekají na tyhle obrazy,“ pronesl autoritativně.

„Zajisté.“

„Já tu mám úkol, zato vy – i ten váš kolega, který patří

k pohotovostní jednotce – se nacházíte dost daleko od své obvyklé operační oblasti.“

„Od operace Barbarossa na ruské frontě panuje v Organizaci Todt tak trochu... zmatek.“ V jeho slovech byl patrný nesouhlas. „Má tady spolu s Einsatzgruppe Itálie poskytovat logistickou podporu wehrmachtu. Rozkazy generála Fischera. Ztratili jsme Montecassino a padly obranné linie u Říma a Trasimenského jezera.“

„A každou chvíli padne i ta na řece Arno.“

„Vidím, že nemáte nic, čím byste provedl soupis děl.“

„Spojenci stojí před branami města. Neměl jsem čas se patřičně vybavit,“ vymlouval se muž.

Walter Reder vyzval toho dlouhána, aby zahledal v kapsách. Nakonec vytáhl malý sešitek.

„Tady máte,“ řekl Reder.

Příslušník Organizace Todt mu podal *wehrpass*, vojenský průkaz 129. divize. Patřil jistému Genzi Klinkerfutsovi, mladíkovi, jenž ve dvaadvacátém padl v boji na ruské frontě. Čahoun, který celou dobu mlčel, se mezitím upřeně zadíval na tu Židovku. Jeho holínka už si připsala na účet dva zuby a jeden prst. Žena se před chvílí vyděšeně schoulila do rohu pod sochu Leonarda da Vinciho a tiskla si k tělu zmrzačenou ruku. Už si netroufala znovu vstát. Na zemi vedle ní bobtnala kaluž krve, ona však nepřestávala myslet na svou dcerku.

„Co potřebujete, můžete zapsat sem, ten průkaz už je jinak k ničemu. Takže v něm může být seznam kousků, které uznáte za vhodné,“ pokračoval člen SS. „Führer je milovník umění. Vydal rozkaz přestěhovat všechna díla, která vlastní v Rakousku, do dolů v Altaussee.“

„O tom jsem zpraven, děkuji. Florencii už zbývá jen pár hodin.“ *Wehrpass* zastrčil do náprsní kapsy. „Tak už jedte!“

„Heil Hitler!“ zakřičel Reder.

Dlouhán se však nepohnul. Oči dál upíral na Daniellu, na tu Židovku. Nakonec prolomil mlčení.

„Pojedeme. Ale nejdřív musíme uklidit náměstí. Jako jsme to udělali v Litvě.“

Príslušníci popravčí čety se přiblížili k ženě. Tělnatý voják vytáhl svůj Walther P38. V těsné blízkosti galerie Uffizi se ozvala exploze.

„Neslyšeli jste, co jsem řekl? Jedte už! Tuhle teď potřebuji na nošení obrazů. Potom to udělám sám.“

Dlouhán namířil pistoli na Daniellu, ale krátce se k muži pověřenému vyklizením galerie otočil. Rychle zhodnotil, že u sebe nemá žádnou zbraň. S jistou nedůvěrou se mu zahleděl do tváře a pak mu svůj walther podal.

„Tak to udělejte!“ přikázal hlasem lačným po krvi a opakoval pořád dokola: „Udělejte to!“

Muž zbraň velice pomalu přijal. Namířil pohled na ženu, které po tvářích nepřestávaly stékat slzy. Oba nacisté a celá popravčí četa vyčkávali, až to provede. Znovu se podíval na vojáky.

„Máte jenom jednu kulku,“ pronesl zlomyslně ten dlouhán z Todtu.

Vojáci drželi vlastní zbraně v pohotovosti. Muž, který se ocitl v úzkých, v duchu analyzoval situaci. Nedaleko uvnitř dřevěné bedny spočíval obraz *Váza květin* od Jana van Huysuma. Znovu se upřeně zadíval na Daniellu. I ona využila posledních vteřin svého života k tomu, aby obrátila oči k druhé bedně stojící hned vedle Huysumova obrazu. Za krátkou chvíli se však její oči setkaly s pohledem muže, který v ruce držel pistoli. Kat jí zamířil na hlavu.

Daniella zavřela oči.

2

Současnost

Může člověk zdědit traumatickou vzpomínku?

Už vás ta otázka někdy napadla?

Badatelé prokázali, že některé strachy se mohou přenášet z generace na generaci, přinejmenším u zvířat.

Já si tu otázku kladu poslední dobou neustále.

Jmenuji se Hannah.

Mohla bych být vy. Mohla bych být kdokoli.

V obýváku mi z repráků hraje Einaudiho klavír. Pomáhá mi se soustředit. Hudba mi vůbec pomáhá ponořit se do myšlenek a utřídit si je v hlavě.

Všechno může začít jediným zvukem, jediným obrazem či slovem.

V mém případě to začalo telefonátem. Hovorem, který mi změnil život.

Znamenal pro mě obrat tváří v tvář realitě, která mi zůstávala skrytá přes sedmdesát let, protože tohle osud umí: postaví vám do cesty člověka, vzpomínku nebo věc, které vám převrátí naruby celou existenci. Jako byste se zničehonic ohlédli za sebe a našli tam tenoučké vlákno, které

Christian Gálvez

vás spojuje se vším, co bylo dřív. S vaším dávným, úplně prvním prapředkem.

A v té chvíli vyvstává ta zatracená otázka.

Můžeme zdědit traumatickou vzpomínku?

Na tuhle stezku se neustále vracím. Od té doby, od toho telefonátu.

Je to moje minulost.

Naše minulost.

Kvůli spravedlnosti.

A kvůli zachování vzpomínek.

3

Květen 2019 Firence

Každý víkend se Firence hemžila turisty.

Historické centrum města na řece Arno od pevnosti Fortezza da Basso až po baziliku Svatého kříže zaplavily organizované zájezdy, lovci selfčiek nebo obdivovatelé umění bažící po Stendhalově syndromu. Dvaadvacet stupňů, do nichž se město halilo, působilo víc než příjemně a zvalo k procházkám k Michelangelovu náměstí, kde se nabízely působivé výhledy na velkoměsto, jež nebylo třeba nijak zvlášť představovat.

Moje kamarádka Noa a já jsme společně bydlely poblíž kostela Santa Maria Novella v pronajatém bytě, kde jsme žily stranou neustálého přelévání turistů uvnitř liliového města. Vedle sebe jsem slyšela jakýsi hlas.

„S těmi přísliby se ty bestie dostaly k moci. Ale lhaly nám. Sliby nesplnily a nikdy je ani nesplní. Svobodu mají pouze diktátoři. Z lidí si dělají jen otroky. Pustme se do boje a proměňme sliby v realitu. Pojďme všichni bojovat za svobodu světa. Za zboření bariér mezi národy. Vymažme ze světa chamtivost, zášť a nesnášenlivost. Bojujme za

svět rozumu. Za svět, kde věda a pokrok může každého z nás dovést ke štěstí. Vojáci, ve jménu demokracie je třeba se sjednotit! Hannah... slyšíš mě? Ať jsi, kde jsi, dívej se vzhůru, Hannah. Mraky se rozestupují a mezi nimi prosvírá slunce. Opouštíme temnotu a míříme ke světlu. Kráčíme směrem k novému světu, ke světu, kde vládne dobro a kde se lidé dokážou povznést nad nenávist, chamtivost a hloupost. Dívej se vzhůru, Hannah. Lidská duše dostala do vínku křídla a chystá se konečně vzlétnout. Letí k duhovému mostu, ke světlu naděje, k budoucnosti. K nádherné budoucnosti, jež patří tobě, mně, patří všem. Dívej se vzhůru, Hannah, dívej se vzhůru.“

„Hannah... slyšíš, co říkám?“

Najednou jsem se vzbudila. Kdosi mě volal jménem.

„Hannah, probud' se...,“ říkal ten hlas a třáslly mnou čísi ruce.

Rozhlédla jsem se kolem, abych se zorientovala. Krátké tmavé vlasy. Byla to Noa. Protřela jsem si oči, abych se trochu vzpamatovala. Zívla jsem.

„Tak šup, blončko, vstávat! Nebo tu proválíš celý odpoledne,“ prikazovala mi kamarádka a přitom se mě proti mé vůli pokoušela zvednout.

„Už jdu. Kolik je?“ zeptala jsem se a hrabala se z pohovky.

„Skoro čtyři.“

„Už?“ Přepadla mě nervozita.

Na mém macu právě končil *Diktátor* od Charlieho Chaplina. Světlé vlasy jsem si svázala do culíku a bosá, jen v prádle, jsem se vydala do koupelny opláchnout si obličej.

„Víš, že hlavní postava toho filmu se jmenuje Hannah? A že i Chaplinova máma se tak jmenovala?“ Podívala jsem se na sebe do zrcadla. „Páni, já mám zase šlehu.“

„Ne, to jsem teda nevěděla.“ Noa ve vedlejším pokoji tomu nevěnovala velkou pozornost a zaklapla notebook. „Tak dělej, obleč se! Jinak ti v Uffizi zavrou.“

Hodila jsem na sebe tričko, džíny a tenisky a popadla jsem batůžek od Davida Delfína. Zeige deine Wunde. Ukaž mi svou ránu. Tohohle návrháře jsem zbožňovala.

„Hannah!“ pokračovala jsem. „Jako moje babička, jako já! Není to úžasný?“

„Jasně, a taky jako Hannah Montana. Už jsi mi vykládala nejmíň tisíckrát, že máš symetrický jméno...“

„Je to palindrom!“

„No jo, tohleto. Hnidopiško!“

„Dělej, učeš se!“

Trochu jsme do sebe se smíchem strčily. Noa si schválně ještě víc rozcuchala vlasy. Vyšly jsme z domu a kráčely z kopečka po Via dei Fossi nedaleko dominikánské baziliky z patnáctého století, u zmrzlináře na rohu jsme si koupily latte macchiato do kelímku a pak jsme pokračovaly po Via della Spada směrem k náměstí Signorie. Přitom jsme se vyhýbaly turistům s kufry na kolečkách.

„Ale vážně, Noo,“ řekla jsem. „Nepřipadá ti zvláštní, že si Chaplin dělal z Hitlera legraci přímo uprostřed světové války? Četla jsem, že Hitler sám ten film viděl dvakrát. Podle mě to jeho závěrečné poselství určitě nepochopil. Sakra, je to horký!“ sykla jsem bolestí, když jsem ochutnala kafe.

Noa se se smíchem vyhnula mopedu, který kolem nás projel trochu rychleji, než by měl, a přitom se pokoušela zapálit si cigaretu.

„Jak ti to dneska ráno šlo?“ zeptala se mě, když poprvé potáhla.

„Hrůza. Strašně moc knihkupectví, i když třeba v Alfani nebo v Giorni jsem našla zajímavý věci. Potřebuju si utřídit všechny informace, co jsem shromáždila, protože jinak se v té disertačce utopím.“

„Jak se to bude jmenovat?“

„Ztvárnění emocí v renesančním malířství.“

„To je trefný název.“

„Vlastně je to pocta babičce. Renesanční malíři ji odjakživa fascinovali.“

„A tobě se nelíbí?“ optala se trochu překvapeně Noa.

„Víš, pro mě by bylo mnohem snazší analyzovat výrazy v díle Schieleho nebo Messerschmidta, to byli oba dost výstřední týpci. Jenže jsem babičce slíbila, že až jednoho krásnýho dne tu psychologii dostuduju, tak v doktorské práci spojím to, co každou z nás bavilo nejvíc.“

„Tak toho máš na celou knihu,“ odtušila nesoustředěně Noa, která se v té chvíli zahleděla na pohodlný komplet ve výloze značky COS.

S mírnou obavou jsem zvedla ke rtům kelímek, a když jsem se ujistila, že káva už trochu vychladla, srkla jsem si.

„Kdepak, s takovými nápady na mě nechod.“ Šibalsky jsem se usmála. „Jasný?“

„Jasný.“

Teď se Noa zastavila před výlohou butiků Patrizia Pepe. Její nejnovější kolekce jsme obě přímo zbožňovaly, jenže ceny pro nás byly většinou z říše pohádek. Přešly jsme Piazza della Repubblica, kde se ti nejmenší vozili na ruském kole, zatímco dospělí si pochutnávali v kavárně Caffè Gilli. Obchod firmy Apple, dnes umístěný v paláci, na jehož místě stál devět set let kostel San Piero Buonconsiglio, zase nabízel lahůdky pro milovníky technologií, zatímco vedle o přízeň turistů soupeřili prodejci obrazů a benátských masek. Tentokrát jsem se zeptala já.

„A ty? Co ten tvůj příšerný příběh?“

„Zítřka se mám sejít s Lorenzem Bucossim. To je náčelník florentské brigády karabiníků. Před pěti lety ten zločin vyšetřoval. Další kauza, co se podobá ‚zrůdě z Florencie‘. Je to dost nechutný. To mám za to, že jsem si ten případ vybrala za téma ročníkové práce.“

„Před časem jsem o tom něco četla,“ řekla jsem. Ta věc mě opravdu zajímala. „Když jsem si po psychologii dělala

tu specializaci z kriminologie. Ten si jako trofej odnášel levé nadro a vaginu oběti, je to tak?“

„Hajzl hnusnej.“

„Jo, pěkněj hnusák. To je teda život. V jednom bytě ve Florencii bydlí kriminoložka s psycholožkou, a to všechno z čirý ,lásky k umění‘.“

„Ani mi to nepřipomínej, krásko.“ Obě jsme se zasmály.

Vyhnuly jsme se klaunovi, který tvořil postavičky z balonků, a došly až před kostel Orsanmichele. Tam byla k vidění freska ze čtrnáctého století od Mariotta, na níž svatá Anna ochrannitelsky objímá město. Na okamžik jsem se zastavila před sousoším *Svatý Tomáš* od Andrey del Verrocchia.

„Nerajcuje tě?“

„Kdo? Kristus?“ opáčila Noa s odporem.

„Ale houby. Tomáš. Ten kluk, co na něj stál modelem, musel být fakt bourák. Tomáš, to je můj idol.“

„Ty jsi švihlá, Hannah,“ usoudila a odhodila na zem nedopalek.

„A ty jsi zas prase.“

Jsi fakt k sežrání, Tomáši, pomyslela jsem si. Přešly jsme náměstí Signorie. Mrzelo mě, že se tu dál jako „prostředek turistické zábavy“ používají koně. V Hadriánových časech tu bylo římské náměstí s termálními lázněmi. Ve středověku se prostoru zmocnili řemeslníci a přestavěli ho do současné podoby. Od renesančních dob až podnes představuje muzeum umění pod širým nebem, kde se bohové potkávají se jmény jako Filippo Brunelleschi či Michelangelo Buonarroti. Místo, kde lidé z nevědomosti konali a ničili podle svého, tak jako Mussolini nebo Savonarola. Náměstí, kde bronzový nápis před Neptunovou kašnou hlásá, že právě tady byl ten fanatický kazatel popraven.

Dějiště soubojů mezi guelfy a ghibelliny, Mediceji a Paz-

Christian Gálvez

zii, nacisty a Spojenci. Krátce po onom odpoledni jsem zjistila, že právě tady se v roce 1938 sešli všichni nadšení přívrženci, aby pozdravili Vůdce.

Tady je z balkonu Palazzo Vecchio pozdravil sám Adolf Hitler.

4

Květen 1938 Firence

Hitler a Mussolini.

Všichni očekávali, až se dva nejdůležitější muži tehdejšího světa konečně objeví.

Na náměstí Viktora Emanuela II. byly rozestaveny řady sedadel, aby jejich tokání mohli v pohodlí přihlížet městští hodnostáři.

Na náměstí Signorie kolovaly zvěsti, že už navštívili Palazzo Pitti a že Vůdce okouzila firentská podívaná, víření bubnů a třepotání vlajek. Zdálo se, že Hitler si pohled na umělecká díla vychutnává. Mussoliniho, muže alergického na veškeré formy uměleckého vyjadřování, návštěva začínala nudit. Prošli se po zahradách Boboli a v panteonu italských velikanů, v bazilice Svatého kříže, vzdali poctu fašistickým mučedníkům z Toskánska padlým v boji. Kabriolet, jež po obou stranách střežily motorizované hlídky a filmové kamery, projížděl pod girlandami z vlaječek, zvlášť vyrobenými pro tuto příležitost, jako by oba netvory stojící ve voze chtělo přivítat samo firentské jaro. Automobil zastavil před shromážděným

zástupem. Oba diktátoři pozdravili nejprve vojáky a potom lid. Tolik diváků nechodilo ani na Calcio, florentský historický fotbal.

Z náměstí Signorie se však nikdo nehnul. Mnozí je považovali za výlučné místo, kde si každý divák toužil vychutnat tu historickou chvíli. Oba vůdci, kteří už dva roky předtím vyhlásili spojenectví mezi Římem a Berlínem, demonstrovali před obyvateli Toskánska své neochvějné přátelství.

Dříve či později dorazí až do Palazzo Vecchio.

Trasu střežili vojáci: příslušníci italské lehké pěchoty zvaní *bersaglieri* a s nimi také karabiníci a členové Dobrovolných milicí pro národní bezpečnost, tedy obávané černé košile. Za nimi stála mládež a mávala ve větru italskými a německými zástavami. Všichni se tu shromáždili v souladu s příkazy fašistické organizace.

Třída Via Vacchereccia, jež ústila na historické náměstí, nabízela děsivou, takřka středověkou podívanou. Někteří obyvatelé vyvěsili z balkonů vlaječky, na nichž se skvěl liliový květ giglio, symbol Florencie, a fascies, tedy symbol římské moci, který tvořilo dvanáct prutů obepínajících sekeru a z něhož si Mussolini udělal odznak své diktátorské nadvlády. Uměřená opulence v toskánském stylu. Byli i tací, kteří zašli ještě dál. Odvážili se vyvěsit rudý prapor s černou svastikou v bílém kruhu. Nacistickou vlajku.

Do galerie Uffizi vstoupili oba vůdci Vasariho koridorem, krytou spojovací chodbou, v níž mohl Adolf Hitler obdivovat nádherná díla mistrů Botticelliho a Buonarrotiho. Ředitel Kunsthistorického institutu města Florencie Friedrich Kriegbaum plnil roli průvodce a tlumočníka. Když došli na prosklenou galerii nad Vasariho chodbou, Kriegbaum nadšeně velebil velkolepou architekturu na řece Arno.

„Mein Führer, povšimněte si prosím krásy mostu Santa Trìnita. Patří k největším chloubám našeho města.“

„Co je na tom mostu tak důležitého?“ opáčil chladně Vůdce.

„Mein Führer, tento zázrak stavebnictví se datuje do roku 1252. Poté byl zničen při jedné povodni a v roce 1567 ho architekt Bartolomeo Ammannati přestavěl podle projektu božského Michelangela.“

„Víc se mi líbí Ponte Vecchio,“ odpověděl Hitler.

„Ale, mein Führer, ty nejobdivuhodnější části mostu Ponte Vecchio pocházejí až z období po roce 1860,“ pokusil se Kriegbaum německého diktátora přesvědčit.

„Přesto mu dávám přednost.“

Kriegbaum pohlédl na Duceho, který jak jejich rozhovor v němčině, tak všechno, co nějak souviselo s uměním, sledoval s naprostým nezájmem. Ředitel Kunsthistorického institutu další snažení vzdal. Obyvatelé Florencie už napjatě čekali. Oba muži vešli do Palazzo Vecchio. Mussolini využil příležitosti, aby historickou návštěvu zaznamenal. V samolibé pýše a s pocitem, že morálně svého hosta o stupínek převyšuje, zapsal do návštěvní knihy toto: „Firenze fascistissima.“ Florencie, fašistická navěky. Usmál se. Řinčením trubek radnice oznámila divákům, že oba diktátoři přicházejí. Po pár vteřinách čekání se to stalo. Náměstí Signorie propuklo v nadšený jásot, aby Vůdce v rozkvetlém městě uvítalo.

Společně vyšli na balkon.

Hlasité ovace se nesly až do deset kilometrů vzdáleného Fiesole. Moc zosobněná v těch dvou mužích přiváděla hlučící davy do varu. Balkon se postupně zaplnil dalšími pohlaváry.

Hitler s nacistickou páskou na levé paži pozdravil pravičkou. Mussolini neskrýval potěšení. Tajemník Národní fašistické strany Achille Starace naznačil svou pravicí zú-

častněným, aby se utišili, a vybídl je, aby Duceho s Führerem pozdravili.

„Heil Hitler!“

Lidé jednohlasně uposlechlí.

„Heil!“ zvolala Florencie.

Vůdce dal najevo uspokojení a Duce vedle něj nedokázal potlačit veselí. Oba ještě jednou radostně pozdravili lid a po pár minutách zase balkon opustili.

Ve Florencii to vřelo.

Ne všichni občané města na Arnu však toužili být svědky Führerova triumfálního vstupu do Florencie. Aniž tušili, co má přijít, vyvěsili ti nejtroufalejší na protest ručně malované prapory z pestrobarevného hedvábí s nápadnými trásněmi. Jedna dvojice to pitoreskní uvítání sledovala z otevřené kamenné dvorany Loggia dei Lanzi, jež přetékala lidmi.

„Na mě teda žádný velký dojem neudělal,“ řekl on.

„Má takový nervózní úsměv,“ podotkla ona.

„Jo, a Duce se k němu chová povýšeně,“ usoudil muž.

Na oba v příštích měsících lidé ukážou prstem.

V těchto chvílích však choreografie fašistů dosáhla svého. Převážná část italského i německého národa jí byla zcela pohlcena.

Když vůdci odešli z balkonu, náměstí Signorie postupně nabývalo normální podobu. Obyvatelé se vrátili k předchozí činnosti s pocitem, že se zúčastnili jakési historické chvíle.

Dvojice vyšla z Loggie a rozhodla se vrátit domů.

Ona klopýtla a nešťastnou náhodou upadla na Eugenia Montaleho, antifašistického intelektuála a ředitele knihovny Gabinetto Vieusseux, který ten diktátorský cirkus sledoval v naprostém úžasu. Dívka se vzpamatovala tak rychle, jak jen to šlo, a omlouvala se mu. Montale však nepřipustil, aby se ta pokorná *ragazza* před ním takhle ponižovala.

„To přece nic nebylo, děvče, vážně.“

Jejího přítele, který se ji po té kolizi s hrbolatou zemí snažil podpírat, Montale okamžitě poznal.

„Che cavolo! Vy jste ten holič od kostela Santa Maria Novella!“

Day, který se snažil opustit náměstí, jim ani nedovolil se přiblížit.

„Ano, signore. Za tu srážku se omlouvám.“

„Nic se nestalo, opravdu. Z toho se nestřílí. Vezměte ji domů a starejte se o ten kotník. Příští týden se zastavím u vás v oficíně. A presto.“

Dvojice zdvořile pozdravila a vydala se k mostu přes řeku. Eugenio Montale se po chvíli rozhlédl kolem sebe. Když se v něm usadily dojmy z toho, co právě viděl na balkoně Palazzo Vecchio, zmocnil se ho dosud potlačovaný strach. Vytáhl malý zápisník a zapsal si jednu větu.

Od této chvíle už nikdo z nás nezůstane bez viny.

Několik kilometrů od náměstí doprovázela italská svita německou delegaci na vlakové nádraží. Zrodila se společná vzpomínka stvrzující přátelství mezi oběma národy. Než Hitler nastoupil do vlaku, dostalo se mu od jeho italského protějšku posledního sdělení.

„Od nynějška už nebude na zemi síly, která by nás dokázala rozdělit.“

Spokojený Hitler se vydal na zpáteční cestu do Německa. Vlak se rozjel a diktátor z okénka naposled zdviženou pravicí pozdravil italský lid. Jeho země už dobyla Rakousko a zanedlouho se chystala ukrojit si kus Československa. O rok později měla mít ve svých rukou i Polsko.

Bylo jen otázkou času, kdy se Mussolini k jeho tažení připojí i vojensky.

Christian Gálvez

List La Nazione ve svém vydání z 10. května o setkání obou vůdců referoval patolízalskou tirádou.

Führerova triumfální návštěva
v roce impéria:
Florence nadšeně velebí vůdce
spřáteleného Německa a Duceho.

Florence už přijala fašistickou mentalitu.

5

Květen 2019 Firence

Mussolini se k jeho tažení samozřejmě připojil.

„I tak má Stendhal pravdu,“ napadlo mě, zatímco jsem dál obdivovala tohle město, jako bych se v něm narodila.

Nedaleko odtamtud se jako němý svědek nad korytem řeky Arno klenul jeden z nejslavnějších mostů světa. Ponte Vecchio. Kamenný kolos, přestavěný roku 1335 poté, co jej o dva roky dříve zničila povodeň. Kdysi to bylo místo, kde se potkávali bankéři i obuvníci, holiči, kováři, rybáři a koželuhové. Dnes přetékal turisty. Tehdy stejně jako dnes představoval symbol toskánského hlavního města.

Před námi stál Palazzo Vecchio s předvojem sochařských děl, jež nasvědčovala světské povaze města. Vlevo se tyčila kopie marzocca, usměvavého lva od Donatella, opatrujícího lilii, erbovní květinu Firence. Tento symbol síly a odvahy si rychle získal srdce Florentinů a stal se odznakem jejich příslušnosti k městu.

Prostřední místo zaujímala impozantní kopie Buonarrotiho Davida. Strážce Firence neúnavně vyhlížel za horizont směrem k Věčnému městu, svému odvěkému

nepříteli, jako by toužil Římu připomenout, že na velikosti nezáleží. Jen se zeptejte Goliáše.

Po naší pravici se ve dvoraně Loggia dei Lanzi tyčil nesmrtelný Celliniho Perseus, vždy ve střehu, věčný svědek nesčetných vítězství i jizev, které město utržilo. Jen málokdo si troufl prohlédnout si bronzové dílo slavného manýristy zezadu, kam umělec ukryl svůj autoportrét. Pod ctnostnými chodidly hrdiny leží na popel spálená neřest.

Na ulici jakýsi houslista skvěle improvizoval svou vlastní verzi Pucciniho árie *Nessun Dorma* a sloužil tak jako hudební doprovod párečku turistů, kteří s průvodci v rukou právě objevili profil mužské hlavy vytesaný do hlavního průčelí Palazzo Vecchio. Velké části návštěvníků města obvykle zůstal skrytý, byl však dílem Michelangela Buonarrotiho. Ona zastávala teorii, že patřil nějakému obchodníkovi, který génia bez ustání vyrušoval, zatímco on hájil možnost, že umělec zachytil podobu odsouzence k smrti. Zvláštní, že pouhá skica vytesaná do dlaždice mohla vzbudit tak ohnivé debaty. Mně se líbily obě verze.

Když jsme si vyzvedly předem zarezervované vstupenky, několik minut jsme čekaly, než nás vpustili do nejnavštěvovanější obrazárny v Itálii. Vyhnuly jsme se bezpečnostním rámcům a natěšeně jsme prošly turniketem.

„Výtah, nebo schody?“ zeptala jsem se.

„To se ptáš vážně?“ zašklebila se Noa.

Po schodišti jsme vystoupaly do druhého patra. Rozhodným krokem jsme obešly turisty, kteří stáli spíš o selfíčka coby zdroj závistivých komentářů na sítích, než aby se nechali unést nesmrtelným a napůl skrytým uměleckým poselstvím. Po pár minutách jsme došly do sálu věnovaného Florenťanovi Sandru Botticellimu a počátkům renesance, kde se tísnil dav lidí v jarním oblečení a vznášel pach potu. Před dvojportrétem urbinských vévodů od Piera della Francesca se tlačil hrozen návštěvníků.

„Ach jo, ti turisti...,“ postěžovala jsem si.

„A co jsi podle tebe ty?“ usadila mě spiklenecky Noa.

„Já jsem badatelka,“ odtušila jsem důstojně. „A když víš, kde se dá koupit nejlevnější maso ve městě, už jsi prakticky místní.“

Noa nad tím nevěřicně kroutila hlavou. Nechaly jsme za zády prostor věnovaný bratřím Pollaiolovým a vstoupily jsme do sálu číslo deset. Slabé světlo přispívalo k tomu, abychom se naladily na jeho atmosféru. Vmísila jsem se mezi turisty s úmyslem pořídit na telefon pár videozáznamů. Chtěla jsem z každého kouta sálu zachytit, jaké reakce probouzejí Botticelliho díla u návštěvníků, kteří se tísnili před nimi. V plánu jsem měla přesně to, co jsem si brala na paškál: pověsit je na svoje profily na sítích. Noa mě nechala mému osudu a protlačila se až před Botticelliho *Jaro*. Cestou přitom úplně pominula tak majestátní díla jako *Zvěstování* nebo četná zpodobnění *Madonn* s jejich *bambini*. Vnitřní nasvícení a matně bílé stěny umocňovaly sílu toho obrazu. Přistoupila jsem k ní zezadu.

„Janovanka Simonetta Cattaneová, manželka Marca Vecpucciho. Svojí krásou okouzila kromě Sandra i Piera de Cosima, Ghirlandaia a spoustu dalších. Chudinka, umřela ve třiačtyřiceti na tuberkulózu, ale náš přítel Sandro ji ani poté nepřestal zvěčňovat. Tady ji máme,“ ukázala jsem na jednu z postav Jara, „a tamhle taky.“ Společně jsme přešly do vedlejšího sálu, kde viselo *Zrození Venuše*. „Nesmrtelná múza.“

V tomto sále se tlačilo ještě víc návštěvníků. Zatímco ostatní umělecká díla od diváků dělilo ochranné zábradlí, dvě nejslavnější Botticelliho plátna kolem sebe žádnou bariéru kupodivu neměla. Důvod? Sandrovy mistrovské kousky chránilo neprůstřelné sklo. Pracovnice ostrahy se pokoušely ztišit návštěvníky, jejichž hlasy rezonovaly čím dál hlasitěji. Lidé investovali daleko víc času do pořizování

digitálních fotek té krásy, než aby ji pozorovali vlastníma očima. Pro většinu z nich jako by ostatní díla v sále ani neexistovala. *Portrét muže držícího medailon* upadal do nicoty, *Pallas a kentaur* nikoho nepřitahovali, strhující obraz *Apelles je pomlouván před soudcem* byl příliš nezajímavý... Všichni toužili ulovit jen jedinou trofej.

„Sblížili se nakonec?“ zeptala se mě Noa, okouzlená tím příběhem.

„Pokud je známo, tak ne. Pro Sandra představovala spíš platonickou lásku. Zemřel o mnoho let později, ale jeho ostatky nakonec přece jen spočinuly vedle ní: Botticelli si přál, aby ho pohřbili na stejném místě jako jeho milovanou Simonettu.“

„A kde?!“ Noa byla občas ještě zvědavější než já.

„Pár metrů odtud, v kostele Ognissanti. Kousek od našeho domu.“

„Do háje s celým doktorátem, fakt. Napiš román. Vyděláš si víc.“

Rozesmála jsem se. Možná že Noa měla pravdu. I já jsem si vlastně v jednom kuse kladla otázku, proč dělám to, co dělám. Šlo vždycky o totéž dilema. Mám ho až do dneška. Studuju pro svoje vlastní potěšení, anebo jen chci něco dokázat babičce? Ve společnosti pokřivené chorobou, jíž někteří v mém okolí přezdívali „titulitida“, jsem vždycky přemýšlela o tom, co a pro koho dělám. Studovala jsem psychologii, protože jsem četla Paula Ekmana a uchvátila mě jeho psychologie obličejů a mimických mikrovýrazů. Ano, chlubila jsem se tím, že jsem za pouhých pět dnů zhltnula všechny epizody seriálu *Anatomie lži* na televizi Fox. I dnes, kdy jsem už téměř končila doktorát, mě dál trápily pochybnosti ohledně skutečného důvodu mého rozhodnutí: byla to moje vlastní touha po vědění, nebo babiččina posedlost renesančním uměním? Pokud šlo o umělce, nijak zvlášť mě nezajímalo „kdo“ ani „jak“.

Zásadní otázky, jež jsem si ohledně umění kladla, zněly „proč“ a „kvůli čemu“, což dokonale souznělo s mým vzděláním v oboru psychologie. Fascinoval mě Schiele a jeho nahá, napůl zkroucená těla, stejně jako bolestné výkřiky Messerschmidtových bust. Ale místo abych ten květen trávila ve Vídni, kde měli oba umělci výstavu v Leopoldově muzeu a v Dolním belvederu, stála jsem teď ve Vasariho florentské galerii.

„Klidně si tu s tím svým Sandrem zůstaň,“ řekla mi Noa. „Počkám na tebe u Leonarda.“

„V pohodě, ale asi to bude trvat.“

Noa se vzdalovala tlačenicí a ztratila se v chodbách galerie Uffizi. Já jsem se tváří v tvář Botticellimu snažila probudit vlastní kreativitu. Leonarda jsem odložila na jindy, vždyť právě teď jsem se kochala patronem krásy italského quattrocenta, tedy patnáctého století, který si vyžadoval mou plnou pozornost. Nenaplněná láska, smrtelná a nesmrtelná zároveň. Krásnou Simonettu, jíž „nebylo rovno“, nedokázal dobýt ani Giuliano de' Medici. Přesto jí byl tento malíř přímo posedlý. Proč? Kvůli čemu? Právě na tyto otázky jsem chtěla prostřednictvím své doktorské práce najít odpověď.

Přepnula jsem si telefon do režimu „letadlo“. Teď jsem nestála o vyrušování.

Postavila jsem se před temperu na plátně zobrazující symbiózu harmonie a míru. Na jedné straně bůh větru Zefyros se svou manželkou Florou, bohyní zahrad; na straně druhé pak Hóra, bohyně jara. Uprostřed kompozice se vyjímá Venuše alias Simonetta. A před nimi všemi stojí další žena, tedy já, v zajetí čehosi ještě mocnějšího: vlastní zvědavosti.

Zavřela jsem oči.

Vydala jsem se na cestu časem, do domu své babičky. Když jsem byla malá, vyprávěla mi příběhy. Moje babička

na mě neplýtvala klasikou ve stylu Pinocchia nebo Červené karkulky. Líčila mi milostné příběhy z dob italské renesance, skutečné i smyšlené. Pamatuju si slovo od slova všechno, co mi vyprávěla o Raffaellu Sanziovi nebo o samotném Sandrovi Botticellim.

V dílně se vznášel pach oleje a zbytků pigmentu. A vůně platonické lásky.

Muž vyslaný Medicejskými se chystal vstát.

Snažil se zachytit na plátno obraz nejkrásnější ženy, jaká kdy chodila po této zemi.

Před malířem stála mladá dáma a plaše mu pózovala. Měkké denní světlo, jaké najdete jen v Toskánsku, jí ozařovalo obličej a jen umocňovalo jeho vznešenost, přestože jej viděl z profilu. Botticelli ve stavu blízkém extázi ze všech sil krotil svou mysl a snažil se svou múzu namalovat ještě jednou. Mezi malířem a jeho modelkou vládla nesmírná důvěra. Škoda že nic víc nepřipadá v úvahu, litoval v duchu Sandro Botticelli, jenž navzdory tomu, že svou duši zasvětil Bohu, po té dívce horoucně toužil.

„Jestlipak znáte, překrásná Simonetto, Leonarda, malíře z Vinci?“ otázal se umělec, zatímco něžnými doteky štětce upravoval centimetrový detail.

„Jakpak ne, messer Botticelli? Mluví o něm úplně všichni. To jeho obvinění ze sodomie je ve Florencii všeobecně známé.“

„Ach! Saltarelliho případ, pěkná podlost! Nedejte na to, krásná Simonetto, co se povídá po ulicích. Pozvěte-li si Florentána ke stolu, nakonec vylíže i váš talíř. Když jsme oba měli tu čest dostávat lekce od samotného mistra Verrocchia, veliký řečník Leonardo si troufl říct, že v životě je krása pomíjivá, zatímco v umění je nesmrtelná.“

„Krásná a moudrá slova, nemyslíte, messer Botticelli?“

„Možná, signora Vespucciová, ovšem já svým skromným dílem pouze dočasně zachycuji nesmrtelnou krásu vaší tváře. Jsem spíše stoupencem Danteho, který zastával názor, že tajemství šťastného života s milovaným člověkem tkví v jediném: nepokoušet se ho změnit. Pokud jde o mne, moje umění se před vámi sklání a před vaší věčnou krásou mizí v prachu.“

Ta slova Simonettě vykouzlila ruměnec na tváři, a ačkoli by to nikdy nepřiznala, potěšila ji mnohem víc, než mravnost dovolovala.

U téhle části příběhu se moje babička vždycky šibalsky usmívala, jako by věděla něco, co zúčastnění netušili. Já jsem se v tu chvíli usmála taky. Otevřela jsem oči. Pár centimetrů od mého obličejce, přímo před sebou, jsem uviděla kustodku z galerie Uffizi, která mě pozorovala. Obě jsme seděly na židlích, které od sebe oba sály nenápadně oddělovaly.

„*Signorina?*“ pronesla žena udiveně.

„*Oh, mi scusi,*“ odpověděla jsem s rozpaky perfektní italštinou.

Chudinka, myslela si, že jsem usnula. Vstala jsem, a abych z té situace nějak vybruslila, vmísila jsem se mezi turisty a znovu se postavila před *Zrození Venuše*.

„No teda, páni, Sandro. S Danem Brownem a tou tvou *Mapou pekla* se ti to povedlo. No tak, aspoň mi něco naznač. Co bylo se Simonettou? Copak jsi před námi zatajil?“

Rozhlédla jsem se kolem. Jakýsi chlap v kšiltovce zíval, malý kluk si hrál s rolničkou, která mu visela z copánku ve vlasech, nějaká paní upustila mobil a sbírala ho z podlahy, manželský pár s jihoamerickým přízvukem se snažil ve zdraví protlačit davem mimino v kočárku, dvojice Španělek se vracela, aby si znovu vychutnala pohled na *Jaro*, jedna uklízečka bděla nad neposkvřněnou čistotou sálu

a přitom zkušeně uhýbala turistům, kteří jí stáli v cestě, jakýsi muž bloumal s rukama v kapsách bezcílně sem a tam, paní s rukou v závěsu si třela nos, jakási tlupa neustále fotografovala vystavená díla.

Uběhlo ještě dost času, než jsem vyšla ze sálu. Naposled jsem se ohlédla, abych v duchu řekla „brzy na viděnou“. Van der Goes v sále číslo patnáct neměl co nabídnout; přinejmenším takový byl názor turistů, kteří se soustředili pouze na *capolavori*, vrcholy mistrovství. K umělcově smůle byl tento sál pro mnohé jen průchozí.

Vydala jsem se hledat Nou.

Cestou jsem se neubránila a zastavila se u velikých panoramatických oken v druhém podlaží galerie. Mosty přes řeku Arno se jako páteř vinuly mezi oběma polovinami města. Veškerou pozornost si osoboval Ponte Vecchio, který spojoval centrum se čtvrtí Oltrarno. Při pohledu z galerie byl dokonale patrný Vasariho koridor, jenž jako záplata vedl nad obchody sídlícími na mostě. Kdysi měl sloužit k tomu, aby ukonejšil děsy Cosima I. Medicejského. I přesto to byl přenádherný pohled. Japonský pár vedle mě se snažil vyzvednout nahoru svoje děti. Holčička se s tatínkem prala a chtěla zpátky na zem. Chudinka, vůbec se tím nádherným výhledem, který se nám naskýtal, nekochala a nehodlala to dopřát ani svému otci. Já jsem jen z čirého romantismu zůstala chvíli stát, než jsem se vydala dál.

Sál třicet pět: Leonardo da Vinci.

Světla tu byla ještě tlumenější, téměř jako by nastolovala podvědomý závoj tajemna. Klimatizace jela naplno. Minimalistická výzdoba. Tři centra pozornosti. *Křest Kristův* od Verrocchia po levé straně; uprostřed Da Vinciho *Klanění tří králů*; vpravo pak jeho *Zvěstování*. Poslední plátno si lidé mylně prohlíželi zepředu, jen jakási mladá dvojice pochopila a vychutnávala si Leonarda v celé jeho úplnosti z diagonálního úhlu. Budiž požehnána anamorfóza.

Výrazy ve tvářích a neverbální komunikace v Leonardových dílech by samy vydaly na několik disertací.

Zamířily jsme ven a cestou si prohlédly další sály, kde byli vystaveni Michelangelo a Raffaello. Procházely jsme dlouhou galerií a za zády jsme nechaly kopii antického Laokoonta. V prvním patře pokračovala výstava, která měla skončit už v říjnu 2018, Zaganelliho *Grand Turismo*. Umělec se snažil, abychom se zamysleli nad podobou dnešního turismu: nově interpretoval současný způsob a zvyk vnímat umělecká díla prostřednictvím mobilních telefonů či videokamer.

„Do háje,“ řekla jsem Noi, „před chvilkou jsem dělala to samý.“

„Tak si to dej do stories.“ Bylo jí to úplně fuk!

Když jsme sešly dolů, nemohla jsem se nezastavit ve zdejším přepychovém knihkupectví. Přestože jsem si je nemohla dovolit, vždycky mi stálo za to prolistovat aspoň pár knížek. Jeden nikdy neví, jaký překvapivý objev ho mezi tolika poklady čeká.

Odpoledne se chýlilo k večeru a my s Noou jsme vyšly mezi posledními z Uffizi. Zapnula jsem si telefon. Uprostřed venkovní galerie plné soch nás překvapilo smyčcové kvarteto, které dávalo improvizovaný koncert a dokazovalo svoji virtuozitu skvělým podáním Gardelova tanga. Jeden z hudebníků, štíhlý muž v mokasínech, byl velice pohledný. Noa a já jsme si vyměnily pohled a beze slova jsme se posadily na schody, kde se začínali hromadit turisté, aby využili posledních hodin toho dne.

Zatímco jsem si díky pouličním umělcům pobrukovala melodii ze *Hry o trůny* a krátký úryvek z Vivaldiho, z idyly mě vytrhlo pípání textové zprávy. Zašátrala jsem v kapse a odblokovala displej.

Byla to moje teta.

Přečetla jsem si zprávu a znervózněla jsem.

„Zavolej co nejdřív.“

Moje teta byla z těch lidí, kteří nikdy nevolají. „Nechci obtěžovat,“ říkala vždycky. Kývla jsem na Nou, která dokonale pochopila situaci, a spěšně jsem poodešla od hudby směrem k Arnui. Ta zpráva byla až příliš zvláštní a velmi naléhavá.

Opřela jsem se o zídku dělící ulici od řeky, pár metrů od Ponte Vecchio, a zmáčkla tetino číslo.

„Hannah?“ ozvalo se ze sluchátka.

„Ahoj teto, to jsem já. Co se děje?“

„Babička, Hannah,“ vydechla prudce a hlas se jí třásl, „babička nám umírá.“

V té chvíli šlo všechno rovnou do hajzlu.

Gardel, galerie i celá Florencie.

6

Červen 1940 Řím

Věčné město bylo téměř liduprázdné.

Jeho obyvatelé se totiž shromáždili na jediném místě. Římané překypovali dychtivostí. Onoho desátého června praskalo náměstí Piazza Venezia ve švech. Lidé křičeli, vlajky vlály. Přítomný dav propukl v jásot. Na balkoně Palazzo Venezia, sídla italských fašistů už od roku 1929, se objevil muž, jenž se už brzy měl stát druhým tajemníkem Národní fašistické strany, Pietro Capoferri. Po jeho boku vystoupil v černé uniformě nejvyššího velitele Dobrovolných milicí pro národní bezpečnost sám Il Duce Benito Mussolini.

Už rok byla jeho vlast a Německo svázány Ocelovým paktem, spojenectvím mezi italským fašistickým režimem a německou Říší.

Navždy spolu, prohlásili.

Ale nebyla to pravda. Hitler napadl Polsko bez porady s Duce.

Roku 1939 usedl na Petrův stolec Pius XII. Papež míru, tak mu budou říkat. Přesto veškeré jeho pokusy odvrátit válku a vyřešit spory cestou diplomacie a dialogu vyjdou

naprázdno. Papež si zvolí neutralitu a za svoje chování sklídí tvrdou kritiku.

V květnu se Mussolini sešel s maršály Balbem a Badogliem. Učinil rozhodnutí, které nekonzultoval ani s Velkou radou ministrů, ani s Velkou fašistickou radou.

„Měl bych vás informovat,“ sdělil jim Duce, „že jsem včera poštou zaslal Hitlerovi své prohlášení o tom, že už nehodlám dál setrvávat v nečinnosti a že jsem počínaje pátým červnem připraven vyhlásit válku Velké Británii.“

Oba maršálové jako by oněměli. Duceho se zmocnil hněv.

„Vaše Excellence je jistě zpravena o naší naprosté bojové nepřipravenosti,“ vypravil ze sebe Badoglio. „Pravidelně dostáváte týdenní zprávy s příslušnými údaji. Máme dvacet divizí připravených na sedmdesát procent, dalších dvacet pak z poloviny. Nedisponujeme jediným tankem. Letectvo, jak velmi dobře víte z vyjádření generála Pricola, Vaše Excellence, není v akceschopném stavu. Nemluvě o výstroji, protože nemáme ani dostatek košil pro všechny vojáky.“

„Copak je možné za takových podmínek někomu vyhlášovat válku?“ přidal se Balbo k argumentům svého kolegy. „V koloniích je nedostatek všeho. A velká část našeho obchodního loďstva je na moři.“

„Je to sebevražda.“

Místnost se propadla do ticha.

Pak promluvil Duce.

„Vy, pane maršále,“ obrátil se na Badogliu, „máte zkušenosti jen z tažení do Etiopie v třicátém pátém. Je tudíž zřejmé, že vám schází potřebný klid, abyste přesně vyhodnotil naši současnou situaci. Ujišťuji vás, že v září bude po všem. Bude to stát jen pár tisíc mrtvých, než se s válčícími stranami posadím k mírovému jednání.“

Za několik dnů po této improvizované schůzce Capoferri pozdvihl pravici, aby fašistickým pozdravem přivítal

Duceho. Lůza svému vůdci nadšeně vzdala úctu. Bylo šest hodin odpoledne. Duce, jemuž bylo královským rozkazem svěřeno velení ozbrojených sil, mávnutím ruky pozdravil dav a vyzval ho, aby se utišil. Lidé se postupně zklidňovali. Duce si pověsil oba palce za opasek a s vážným výrazem zahájil svůj proslov. Řím zcela utichl. Díky rádiu byla v očekávání celá Itálie. Bylo třeba přehlušit brilantní Churchillovy projevy z posledních dnů, v nichž se hovořilo o krvi, potu a slzách a vyzývalo se k neúnavnému boji dokonce i na plážích. Il Duce povýšeně pozvedl bradu.

„Vojáci země, moře i vzduchu! Černé košile revoluce i legií, muži a ženy Itálie, impéria a Albánského království, poslouvejte! Přišla hodina předurčená osudem, kdy se naše vlast zachvěje, přišla hodina neodvratných rozhodnutí. Podepsali jsme vyhlášení války...”

Italský lid se vzdramul v nadšeném jásotu. Duce byl nucen několik vteřin čekat bez hnutí. Jen jeho oči klidně přejížděly zleva doprava a shlížely na úchvatné panorama před sebou.

„... a předali ho vyslancům Velké Británie a Francie.“

V té chvíli začali Italové pískat na protest proti nepřátelům. Duce zvedl pravý ukazovák a vyzval je ke klidu.

„Vyrážíme do bitvy proti plutokratům a reakcionářům Západu, kteří nám odjakživa stáli v cestě a často bojovali proti samotné existenci italského národa! Několik posledních desetiletí naší historie se dá shrnout do několika slov: fráze, plané sliby, hrozby, vydírání, a jako koruna všeho pak hanebný společný nátlak dvaapadesáti států.“

Ozvalo se jásání smísené z popuzenými hvizdy. Mussolini, který nebyl zvyklý na to, aby jeho projevy někdo přerušoval, znovu s uspokojením pozdvihl bradu a slavnostním tónem pokračoval.

„Naše svědomí je naprosto čisté. Spolu s vámi je celý svět svědkem, že fašistická Itálie udělala vše, co bylo v lid-